

Kapitola č. 1 Základní vhled do vybraných témat sociální práce

Nejprve si nastudujte následující symboly:

čas na studijní aktivitu:	
studijní cíle:	
doporučená literatura:	
sylabus (informace k učivu):	
výklad učiva:	
příklad:	
klíč k otázkám (řešení):	
klíčová slova učiva:	
slovník odborných pojmů:	
shrnutí:	
otázky:	

písemná úloha:	
úkol k zamyšlení:	
posuzovací škály:	
průvodce studiem:	
připomínky studenta:	
sebeevaluace:	

ČAS KE STUDIUI: 30 minut

- ✓ Čas potřebný k prostudování základního učiva: 30 minut
- ✓ Čas na vypracování úkolů: 2 hodiny
- ✓ Čas na vypracování úvah k zamyšlení: 25 minut

PO PROSTUDOVÁNÍ TEXTU DOKÁŽETE A BUDETE ZNÁT:

- ✓ základní orientaci v sociální práci
- ✓ definice sociální práce
- ✓ cílové skupiny sociální práce
- ✓ souvislosti s dalšími disciplínami

KLÍČOVÁ SLOVA UČIVA:

Sociální práce, definice, cílová skupina, velká témata sociální práce, sociální patologie, multikulturní výchova

Kapitola přináší vhled do tématu sociální práce, předkládá její definici a představuje základní oblasti týkající se vymezení sociální práce, oblasti jejího zájmu, přehled cílových skupin a souvislost sociální práce a dalších disciplín. Student získá základní vhled do tématu.

Úvodní teze

Sociální práce zažívá obrovský rozvoj. Představa, že novodobá historie přinese blahobyt a nadbytek celým národům, se ukazuje jako mylná. Čím je lidstvo informovanější, v duševním i materiálním smyslu bohatší a má přístup k novým technologiím, jakoby narůstaly nové sociální problémy, které jedinec a skupiny nejsou schopny řešit vlastními silami.

Objevují se nové sociální patologie, které svírají rodiny a celá společenství. Sociální práce se stále více specializuje, ale i přes tuto snahu příjemci její pomoci neubývají. **Pozitivním aspektem může být představa, že se lidstvo humanizuje, když se péče o potřebné tak výrazně profesionalizovala.** Na druhou stranu zažíváme určitou skepsi z mizejících rodinných a komunitních vazeb a sociálních sítí, které dokázaly přirozeně zachytit řadu lidí v nouzi, počínaje seniory, děti bez rodičů, po nemocné atd.

V naší kultuře můžeme klidně říct, že v českém prostředí praská řada ústavních zařízení ve švech. **Lidé mají svoje rodiny, svoje sítě, ale ty jsou slabé a neochotné se angažovat, proto zde musí nastoupit stát a další státní i nestátní struktury.** Alvin Tofler ve svých publikacích varuje lidstvo, pokud se nezačne zaměřovat na humanitní disciplíny, jako je pedagogika, filozofie, etika, psychologie, jako se v minulém století soustředilo na rozvoj ekonomických věd, poté lidstvo nemá příliš mnoho šancí. K zamyšlení zůstává, jestli tuto tezi vnímáme jako výzvu k perfekcionalizaci těchto disciplín, mezi které patří i sociální práce, nebo se spíše jedná o kultivaci hodnot a mezilidských vztahů, na kterých vše leží a stojí.

Cílová skupina děti a žáci

Sociální práce se dotýká řady cílových skupin, k nejzranitelnějším pak patří zejména děti, často žáci ve školním prostředí. Mnohé děti se bojí do školy kvůli šikaně a agresivitě spolužáků a leckterí učitelé jsou sami bezradní vůči agresivním projevům dětí. Řada sociálních patologií vstupuje do prostředí školní výchovy i pedagogiky volného času, pedagogové cítí bezradnost v řadě situací, což je zřetelné z mnohých případů týrání, kdy dítě zcela prokazatelně doma trpí a do školy přichází s jasnými symptomy zanedbávání a týrání. Učitel se pak v průběhu šetření dozvídá až jako poslední, s čím musel jeho žák žít a z jakých důvodů vlastně ve škole neprospívá.

Příčiny školní neúspěšnosti často souvisí s rodinnou situací dítěte, případně s konflikty s vrstevníky nebo dalšími subjekty z okolí dítěte. Právě nepodnětné rodinné prostředí se významně podílí na školních výsledcích dětí a dospívajících. Učitelé mohou být ty nejpřirozenější autority, které dokážou rozpoznat, v jaké situaci se žák nebo student nachází. Tento předpoklad souvisí jednak se schopností hluboké empatie do pocitů dítěte i dospívajícího, ale současně také se základní diagnostikou konkrétních situací. Včasné rozpoznání problému dítěte může přispět k efektivnější nápravě. Pokud tedy chce pedagog efektivně pracovat s dítětem, musí ho vnímat v kontextu jeho prostředí, v kontextu vztahů a možných sociálních znevýhodnění.

Ve výzkumném šetření autorky z roku 2010 se po analýze rozhovorů objevily **požadavky pedagogů na bezpečnou a otevřenou školu.** Pedagogičtí pracovníci hovořili o slovní agresii mezi žáky, o krizích v rodinách, které děti umí pojmenovat. Překvapivé bylo, že řešení krize mnohé děti viděly v ukončení života. Zřejmě se na tomto faktu podílí média, zejména sledování filmů, seriálů a prožívání počítačových her.¹ Učitelé uváděli, že mají velký prostor pro pedagogickou práci s dětmi, zejména s těmi, které to mají doma složité.

Sociální práce se dotýká každého z nás a bývá nejefektivnější, když se na řešení problému podílí více subjektů společně. Příkladem může být tvrzení odborníků, sociálních pracovníků, kteří se vyjadřují v tom slova smyslu, že pokud se v jednotlivých případech angažují vedle rodičů, výchovných pracovníků (soudců, policistů, vedoucích kroužků atd.) také učitelé, je úspěšnost intervence ve prospěch dětských klientů daleko větší. **Ještě dnes je mezi učiteli velmi malé povědomí o oblasti sociální práce,** zejména v souvislosti se sociálními patologiemi, které zasahují čím dál intenzivněji nejružnější skupiny mladých lidí, ať hovoříme o zvyšující se agresivitě, šikaně mezi vrstevníky nebo o týrání dětí v rodinném prostředí. **Učitel může jako první upozorovat, že s dítětem není něco v pořádku, že jeho rodinná situace je tíživá a že žije v nějakém tlaku, kterému se**

¹ RODINNÁ VÝCHOVA – KRIZOVÉ SITUACE V RODINĚ

„Ale ano, děti dokáží pojmenovat krizové situace, vidí v tom právě násilí v rodině, rozvod a takové problémy.“ (RODIN/Len/98)

„Udělal jsem předtím takovou, že děti měly vymyslet nějakou svoji krizovou situaci nebo krizovou situaci navodit, jaká by to mohla být. Většinou se tam objevila nevěra a jeden závěr byl, že byl nevěrný nevěrné, a druhý závěr byl, že se stal teda homosexuálem.“ (RODIN/Len/99)

„Spoustu těch krizových situací, které jsme otevřeli, dořešili buď tedy sebevraždou, zabitím a takhle, takže šli prostě úplně natvrdo, nato že skončili s tím životem ti aktéři.“ (RODIN/Len/103)

„Já jsem se nad tím pozastavila, říkám, a bylo tohle řešení hned skončit s tím životem... teprve to budeme řešit.“ (RODIN/Len/104)

PRIMÁRNÍ VÝCHOVA – RODINA

„Jo určitě, právě třeba jako slyšíte nebo se říká, že škola by neměla plnit vlastně tu funkci výchovnou nebo takhle, ta primární složka je na rodině.“ (PRIMÁ/Len/89)

„Nemůžete těm dětem vzít z té rodiny, to, jak ta máma to tam s tátou nastavili, ale nějakým způsobem určitě tvořit můžete.“ (PRIMÁ/Len/90)

„Jako myslím si, že jako kantor máte obrovskou sílu a moc jako ovlivnit to, ty děti, můžete je ovlivnit, určitě, obzvlášť jestliže to nemají v té rodině dobré, tam právě můžete působit hrozně moc.“ (PRIMÁ/Len/91)

nemůže bránit. Základní informace o tom, jaké metody používá sociální práce, jak lze postupovat a koho v takových případech oslovit, by měly být nedílnou součástí vzdělávání učitelů.

Vymezení sociální práce

„Sociální práce je to, co dělají sociální pracovníci, ... (nebo to, co prostě jiní – zdravotníci, učitelé, politici, rodiče... nedělají).“ Tato starší definice sociální práce nás všechny usvědčuje z našeho podílu na stavu společnosti a nutnosti vytvářet stále více mechanismů, které budou vstupovat do životů jednotlivců a skupin, poněvadž se přirozené vztahy a vazby stále více rozbíjejí.

Každý z nás je nositelem řady společenských rolí, ke kterým z různých důvodů přistupujeme nedostatečně. Fatální důsledky pro dítě a jeho vývoj může mít nepodnětné až závadné rodinné prostředí a málo bezpečné prostředí školy, na kterém se podílí malá připravenost pedagogických pracovníků. Důsledky se pak promítají do stavu celé společnosti.

Sociální práce vychází z altruismu, její podstatou bylo pomáhat a angažovat se pro potřebné. Měla různé podoby a její vývoj probíhal v různých částech světa celá staletí. Jednotlivci, skupiny i celé komunity ji udržovali a prohlubovali v řadě oblastí až k současnosti, kdy se svým významem a obsahem vyrovná řadě dalších disciplín, s kterými je již dávno sžítá a ze kterých čerpá teorii i praxi.

Sociální práce je z pohledu teorie uznávána jako vědecky fundovaná odborná disciplína, která prostřednictvím metod sociální práce zajišťuje na profesionální úrovni péči o potřebné. Její praktická aplikace vstupuje do života všech potřebných sociálně znevýhodněných skupin v nejrůznějším slova smyslu, buď v podobě služby, nebo aktivity, která by měla **pomoci klientovi tak, aby si dokázal pomoci sám**. Cílem sociální práce je především reflexe, zmírňování a následně řešení sociálních problémů společnosti. Profesionálně se zabývá lidskými vztahy v kontextu sociálních rolí (Matoušek, 2001).

Popřemýšlejte, jak funguje tato definice v praxi a co přináší v práci sociálního pracovníka. Jaké požadavky klade na jeho přípravu, aby pracoval s klientem tak, aby si „dokázal pomoci sám“.

Důležitou součástí je podpora fungování klienta v situacích, které není schopen řešit sám.

Sociální práce by měla jednotlivcům a sociálním systémům pomáhat zlepšovat jejich fungování a chránit potřebné a slabé. Sociální práce spoléhá na společenskou solidaritu a opírá se o ni, výrazně se do ní promítá dobrovolnictví. **Sociální práce usiluje o naplnění lidského potenciálu**, lidství v právním slova smyslu, kdy se angažujeme pro potřebné zcela přirozeně, a to nejen v duchu vzájemného soužití, ale i ve vysoce odborném rámci sociální práce, kdy se stát svými zákony opírá o solidaritu a empatii členů společnosti.

Definování sociální práce jednoznačně uvádí, jak je zásadní pro její aplikaci spolupráce s dalšími disciplínami. Především s psychologií a sociologií, které vstupují do řady metod sociální práce, ale také se sociální pedagogikou, andragogikou a gerontagogikou, které mohou vhodně doplňovat sociální práce v oblasti teorie a praxe.

Vybraná témata sociální práce

Sociální práce je vymezena řadou témat, která souvisí se změnami a vývojem společnosti. Aktuálním tématem je migrace, soužití menšin a většinové společnosti a v této souvislosti i deprivací vlivy velkých měst. Celosvětovým problémem je chudoba a bída, téma ženských práv a genderu, téma nezaměstnanosti a diskriminace.

Aktuálním tématem je oblast dětských práv: děti patří k nejohroženějším skupinám, mnohé z nich jsou zanedbávány a týrány svými příbuznými, stávají se oběťmi násilí a dětské prostituce, jsou využívány jako levná pracovní síla. Současně se zde prosazují diskuse o sociálních právech občanů, diskuse o tom, na co mají nárok, včetně nároku na vzdělání, práci, svobodnou volbu. Zaznívá výrazná snaha o dosažení rovnosti příležitostí a rovnosti přístupu k výsledkům práce. O svá práva se hlásí lidé s odlišnou sexuální orientací. Objevují se témata spojená se stářím, neboť v populaci západní civilizace přibývá seniorských skupin. Další témata pak vymezují lidi s různými psychickými a fyzickými handicap. Témata tvoří základní rámec, do kterého vstupuje sociální práce se svými metodami, službami a teoriemi, které sociální práce zefektivňují.

Abychom mohli vytvořit vhodné strategie, měli bychom se orientovat v problémech společnosti, dokázat je pojmenovat a hledat příčiny, které je vytvářejí. Sociální práce je úzce provázaná se sociálními patologiemi.

Sociální práce a sociální patologie

Souhrnný název sociální patologie se užívá pro označení nenormálních, „nemocných“, všeobecně nežádoucích společenských jevů, které se ve stále hojnější míře objevují nejen ve společnosti, ve všech jejích sférách, ale také v prostředí rodin, ve škole i v mimoškolních

zařízeních. Pedagog je často prvním člověkem, který je odhaluje a musí řešit – nejprve na úrovni rodiny a školy, v závažnějších případech ve spolupráci s poradenskými institucemi. Mezi tyto jevy řadíme např. záškoláctví, agresí a šikanu, delikvenci mladistvých, drogovou závislost, ale zejména chudobu a nezaměstnanost nebo rozvodovost rodičů, což bývá často impulsem pro spouštění všech ostatních patologií. **Právě prostředí, které můžeme označit jako znevýhodněné, je živnou půdou pro spoustu problémů, jež souvisí s konzumním způsobem života (Ondrejko, 2001, s. 15).**

Vlivem prostředí na jedince a společnost se rovněž zabývá sociální pedagogika, zejména prostřednictvím jejího zakladatele v našich podmínkách Milana Pírdky. Inspirujte se jeho dílem a popište v několika tezí, jak lze pracovat s vlivem prostředí v sociální pedagogice a jak v sociální práci.

Je velmi obtížné přesně vymezit, co je patologické, protože neumíme přesně definovat, co je normální. Obrovské množství vjemů a informací zpochybňuje jedince i společnost v nejrůznějších konáních. Pokud chceme porozumět tomu, co bývá označované jako patologické, **musíme si „určit hranice normality“**. Mnohé patologie se pohybují na hraně, neboť například rozvodovost jsme začali vnímat jako něco zcela přirozeného, patřícího k našemu životu.

Všeobecně můžeme konstatovat, že za normální je pokládat sociální jevy a procesy, které jsou výsledkem konsensu a nepotřebují vždy znovu a znovu novou argumentaci pro vlastní zdůvodňování. Normalita má proto svoji subjektivní, statistickou, antropologickou a sociokulturní dimenzi a samozřejmě i dimenzi etickou. Normalita je opak stavu společnosti, ve kterém jedinci, skupiny a instituce přijímají a respektují ustálené, celospolečenské hodnoty a normy (Ondrejko, 2001, s. 11).

Sociálně patologické jevy a anomie

Na přelomu 20. století byly považovány za sociálně patologické jevy sebevražda, alkoholismus, homosexualita, prostituce, rozvodovost, nezaměstnanost a válka, později narkomanie, drogové závislosti, násilí a agresivita. V našich podmínkách se začíná zabydlovat přesvědčení, že jsou nevyhnutelné, stanou se součástí naší kultury a v procesu socializace si mladí lidé v podobě různých vzorců a norem chování začnou násilí a například konzumaci drog osvojovat od útlého dětství. Pro charakteristiku sociální deviace je nevyhnutelné vystihnout určitý specifický stav společnosti, ve které přestávají platit sociální normy a zákony; tomuto stavu se říká **anomie** a znamená **bezzákonnost**. **Jevy označované jako**

nenormální po čase vnímáme jako normální.²

Sociální práce a její mechanismus jsou schopny řešit konkrétní problémy jednotlivce, skupin i celých komunit.

Chudoba jako jeden z nejzávažnějších sociálně patologických jevů

Pokud chceme vytvořit efektivní mechanismy sociální práce, musíme se důkladně zabírat sociálními patologiemi, jejich příčinami a důsledky, které prostupují celou společnost. Mezi nejzávažnější patologie patří chudoba a bída, které stále výrazněji drtí jednotlivce, rodiny a společnosti a v kontextu světadílů i celé země, zejména státy, jež patří do zemí tzv. třetího světa. Chudoba zde má zcela nepředstavitelnou podobu a v málokteré zemi je nastaven funkční systém sociální práce. **Chudoba znamená nejen neuvěřitelné životní a bytové podmínky, ale také nemoci, analfabetismus, s chudobou souvisí nárůst kriminality, prostituce, agresivita, rozpad rodin a uvolnění společenských pout** (Mareš, 1999).

Lidé a celé skupiny ztrácejí v chudobě a bídě životní perspektivu, často je jedná o velmi nebezpečné životní podmínky, v kterých vyrůstá nová generace. Nedostatečné vzdělání snižuje profesní perspektivy a způsobuje neproduktivnost celých systémů. Jedna z nejzávažnějších sociálních patologií je chudoba. Absolutní chudobou, kdy člověk nemá zabezpečený ani minimální standard, trpí na světě víc než miliarda lidí. Absolutní chudoba bere člověku jeho lidství a ohrožuje podstatu jeho existence. O to strašnější je, že chudoba vzniká uprostřed blahobytu. Na jedné straně žije poměrně malá skupina obyvatelstva v obrovském luxusu a na druhé straně umírá velmi početná skupina hlady, včetně dětí. V našich podmínkách jsme ještě schopni různým způsobem kompenzovat sociální problémy určitých skupin i jednotlivců, ale v rámci světa je vnímáme jako téměř neřešitelné.

Aglomerace chudoby lze nalézt i v rozvinutých zemích. **Chudoba uprostřed bohatství je nevyhnutelným důsledkem koncentrace politické a ekonomické moci a ideologie akcentující zisk a ekonomický růst před uspokojováním potřeb.** Pro tržní společnost je chudoba součástí procesu vytváření bohatství (Mareš, 1999). Tento proces dopadá na řadu sociálních kategorií, mezi něž patří nekvalifikovaní pracovníci, ale i ženy, migrující cizinci, menšiny, senioři, současně však také rodiny, zejména mladé a vícečetné.

Společnost si pokládá otázky typu: kdo jsou chudí a proč, jaké k nim má společnost povinnosti? Zabývá se teorií rovnosti, cílovými skupinami sociální práce a přijetím chudoby

² Příkladem může být sociální patologie jako je rozvodovost; na manželské páry, které spolu žijí řadu let, je pak pohlíženo jako na něco výjimečného, unikátního až „nenormálního“. Stejně tak si zvykáme na projevy agresivity jako něco přirozeného, co patří do našeho života a spíše nás překvapí, pokud se k nám někdo chová vstřícně a laskavě.

jako přirozené součásti lidského vývoje. **Aktuálním tématem je téma rovnosti příležitostí, které nabízí narovnání určitých životních podmínek sociálně znevýhodněným skupinám a vstupuje do různých úrovní společnosti.** Rovnost příležitostí se výrazně promítá do sociální práce, ale i do pedagogických disciplín, v rámci vzdělávání a oblasti volného času. **Současná společnost se jeví jako velmi problematická,** jen rozvojem poznání, akceptováním plurality hodnot, změn v klasické nukleární rodině druhé vlny a přisouzení adekvátního významu sociálním službám (sociální práci) a sociální pedagogice jako významné oblasti prevence je možné hledat a nacházet řešení problémů spojených se sociálními patologiemi.

Popište v krátké eseji, které problémy v současně době lze vnímat jako nejtěžší a jak k nim může přistupovat sociální práce.

Další významnou disciplínou, která má úzkou provázanost se sociální prací a se sociálními patologiemi, je sociální politika. Vazba sociální práce na sociální politiku je evidentní. Sociální politika vytváří rámec pro naplňování sociální práce. Sociální politika je uvědomělá a záměrná činnost státu v sociální sféře (Svobodová, 2001).

Sociální politiku lze definovat mnoha způsoby, v podstatě se jedná o určitá pravidla, která jsou nastavena v dané společnosti a jejím cílem je řešení a zmírňování sociálních „problémů“ společnosti. Snahou je nastavit mechanismy společnosti co nejideálněji, vytvořit program sociální spravedlnosti a její hodnotový systém vychází ze solidarity a sociálního citění.

Cílové skupiny sociální práce

Cílové skupiny vymezuje především nový zákon o sociální práci, který vytváří základní rámec pro působnost sociální práce. V sociální práci se jedná zejména o osoby v nepříznivé sociální situaci, o **snížení soběstačnosti v základních životních dovednostech** z důvodu věku, zdravotního postižení, úrazu, přechodně špatného psychického stavu apod. Dále pak o **bezdomovectví** – neexistence přístřeší nebo velmi špatné bytové podmínky ohrožující zdraví nebo život – osoby bez přístřeší. Početná klientela se ohrožena **životními způsoby vedoucími ke konfliktu se společností** – zneužívání návykových látek, konflikt se zákonem apod. Další cílovou skupinou jsou děti, hlavně jedná-li se o **ohrožení vývoje dítěte**, zejména o snížené dovednosti rodičů při péči o dítě (rodiče závislí na návykových látkách, zdravotně postižení, nízkého věku, ...), dále pak jedná-li se o dítě se zdravotním postižením, zanedbávané, zneužívané atp. Další klienty pak vytváří **naléhavé krize v osobním životě**,

kdy klient není schopen v důsledku snížení schopností vlastními silami zvládnout svoji životní situaci.

V průběhu doby tedy dochází k rozšiřování obsahu sociální práce. Kromě práce s problémovými jedinci a skupinami se sociální práce rozvíjí i v oblasti péče o zdravotně a společensky nedeficitní populaci formou sociální prevence a depistáže (stárnoucí a stará populace, nejrůznější skupiny dětí a mládeže atd.) Vznikají rovněž nové skupiny sociálních klientů se specifickou zdravotní problematikou (např. drogově závislí, nemoc AIDS atd.) nebo problematikou způsobenou společenskými a politickými změnami (nezaměstnanost, migrace, péče o uprchlíky, mezinárodní pomoc při ekologických katastrofách, válečných konfliktech, humanitních aktivitách atd.).

Sociální zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách (dále jen „sociální zákon“ nebo „zákon“), určuje správná označení pro tyto cílové skupiny, neboť pojmenování důchodci, mentálně postižení, nesvéprávní a podobně tyto skupiny výrazně stigmatizují. Hovoříme tedy o seniorech, o osobách s mentálním postižením, o lidech zbavených způsobilosti k právním úkonům, o osobách bez přístřeší atp. Stejně tak je daleko vhodnější používat označení Romové; dřívější označení Cikáni opět tuto skupinu deklasuje, i když řada z nich, zejména těch, kteří se necítí být znevýhodňováni, problém s původním oslovením nemají.

S nástupem humanizace metod sociální práce se mění postoj sociálního pracovníka vůči klientům, skupinám a komunitám. Původní autoritativní přístup, kdy druh, způsob a prostředky pomoci byly klientovi nepřímo vnuceny, se postupně mění v samostatné rozhodování klienta pod vedením sociálního pracovníka na základě rovnocenného partnerského vztahu.

Sociální práce a multikulturní výchova

Vztah mezi sociální prací a multikulturní výchovou vychází z cílových skupin. Multikulturní výchova nemá v našich podmínkách prozatím charakter disciplíny, jakou je například sociální politika nebo sociální patologie. Multikulturní výchova však zahrnuje oblast vědecké teorie, která se utváří napříč vědami, a v našem prostředí si formuje základy pro nově vznikající teorii. Můžeme říci, že jsme ve fázi hledání, přičemž tento vývoj probíhá velmi intenzivně a v různých částech společnosti i různorodě. Podle struktury obyvatelstva a dalších faktorů si multikulturní výchova vytváří zázemí adekvátní podmínkám jejího vzniku (například regiony s vysokým zastoupením romského obyvatelstva věnují pozornost tématům integrace, velká města se potýkají s migrací atd.). Oblastí výzkumu je multikulturní realita, v ní spatřujeme velkou užitečnost pro teorii i praxi.

Multikulturní výchova a sociální práce se potkávají především v souvislosti s cílovými skupinami, ale současně pracují s pojmy, jako jsou předsudky, xenofobie, rasismus, agresivita, násilí, a dále pak migrace, integrace a soužití kultur. Alarmujícím problémem spojujícím sociální pedagogiku a sociální práci je extremismus,³ který se začíná projevat také ve školním prostředí.

Příčiny extremismu

Odborníci se shodují, že příčiny extremismu mohou vyplývat z přílivu migrantů, kteří se zde mají zájem usadit. Bohužel jsou mnozí z nich vzhledem ke své složité situaci klienty sociální práce, a tedy patří k sociálně znevýhodněným skupinám, na které pohlíží většinová společnost s určitým despektem. Dále mohou vyplývat i z přetrvávajícího vlivu určitého mravního marasmu z období totalitního systému, který přispíval k určité devalvací mravních norem jedince i společnosti a přirozeně se zabydlel v prostředí škol a vzdělávání. Další příčinou je inklinace společnosti ke konzumnímu způsobu života a ke konformitě představované spíše touhou mít se dobře než se angažovat ve prospěch ideálů a pozitivních společenských změn. Mezi další příčiny patří tlak globalizované společnosti na úspěšnost jedince, zejména v oblasti postavení a financí, což vede k tomu, že početná skupina dospělých tráví většinu času v práci a nemá prostor (posléze ani kompetence) pro výchovu dětí, kterou mnohdy supluje média, zejména počítačové hry a další činnosti spojené s tímto fenoménem.

Řešení těchto problémů se snaží hledat nejen oblast sociální práce, ale také oblasti vzdělávání a výchovy. „Prázdnota dětí“ vychází „z prázdnoty dospělých“, proto řada odborníků volá po etice ve školách. „*Smyslem etické výchovy má být systematicky a metodicky rozvíjet sociální dovednosti u žákyň a žáků, a to především na základě zážitkových metod. Má jít o čistě praktický pedagogicko-psychologický nástroj, jak u dětí vytvářet pozitivní sociální návyky. Dnes a denně se přesvědčujeme, že naše společnost něco takového naléhavě potřebuje*“ (Tichá, 2010).⁴ Sociální práce by měla být vnímána nejen v kontextu intervence do situace sociálně potřebných, ale také v oblasti prevence, která je její přirozenou součástí.

³ Viz <http://www.msmt.cz/socialni-programy/strategie-boje-proti-extremismu>.

⁴ Konference MŠTM „Význam doplňujícího vzdělávacího oboru Etická výchova pro výuku ve školách“, rok 2009.